

Syzdek, Bronisław

Dokumenty walki

Notatki Płockie 5/2-16, 20

1960

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

sław Strzelecki, rodzina Majchrzaków — Edmund, Józef, Florian, Franciszek Biedrzycki, Karol Doczkał, Marian Rajner, Julian Kubiak, Borzatek Bronisława „Wanda”, Barzencowa, Stanisława Biedrzycka. W KZMP działali: Merward, Pawlak, Stypuła i inni.

W PPS Lewicy (a później w KPP): Bartnik, Salomon, Kurowscy, Łachnik, Wiktor Zieliński, Lewandowski „Łapka”. W PPS-Frakcji: Kruk, Krupiński, Kwiatkowski.

Nazwiska te są związane na zawsze z walką klasy robotniczej w Żyrardowie, dlatego też po przeczytaniu książki chciałoby się więcej wiedzieć o trybunach robotniczego Żyrardowa.

Szkoda także (ale to już nie jest dezyderat pod adresem wydawnictwa), że dotychczas nie zostały opracowane dalsze walki robotników Żyrardowa.

Oto niektóre z nich: Zwycięstwo bloku komunistycznego „Związku Proletariatu Miast i Wsi” w wyborach w r. 1922 do Rady Miejskiej, w których to „ZPMiW” uzyskała 7 mandatów a przewodniczącym Rady Miejskiej został stary komunista Andrzej Malinowski. W dniu 1 maja na Magistracie powieszono po raz pierwszy czerwony sztandar, którego przeleciała się burżuazja.

Klasa robotnicza Żyrardowa zaraz po przewrocie z maja 1926 r. zastrajkowała i opowiedziała się przeciwko dyktaturze Piłsudskiego.

Oto inna zwycięska batalia robotników żyrardowskich. Po masowych aresztowaniach komunistów, prawica rozpięła w 1927 r. wybory do Kasy Chorych w Żyrardowie. W wyborach tych zwyciężyła lista „Jedności Robotniczej”, uzyskując 13 na 24 mandaty.

DOKUMENTY WALKI

Bohaterska walka naszego narodu w latach drugiej wojny światowej z hitlerowskim okupantem nie znalazła jeszcze dotychczas szerszego odbicia w naszej publicystyce i literaturze naukowej. Jedną z pozycji wzbogacających naszą wiedzę o tym trudnym a zarazem pełnym bohaterstwa okresie jest wydany ostatnio zbiór dokumentów pt. „Komunikaty Dowództwa Głównego Gwardii Ludowej i Armii Ludowej” opublikowanej przez wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej w 1959 r.

W zbiorze tym opublikowano 5 komunikatów, rozkazów i innych dokumentów G. L. i A. L. zaopatrzonych wyjaśnieniami i przypisami. Dokumenty te obrazują szeroki zakres walki zbrojnej z hitlerowskim okupantem prowadzonej przez G. L. i A. L.

W ogłaszanych na łamach „Trybuny Wolności” i „Gwardziście” komunikatach, dowództwo G. L. systematycznie informowało o zniszczeniu przez oddziały G. L., transportów wroga zdążających na front, zniszczeniu łączności i urzędów gminnych, walkach z oddziałami policji i żandarmerii, akcjach antykontygentowych, uwalnianiu więźniów, likwidacji gestapowców i różnego rodzaju zdrajców narodu i innych akcjach.

W komunikatach tych znalazła odzwierciedlenie również działalność krajowa Gwardii Ludowej na terenie województwa warszawskiego. W komunikatach są wymienione akcje przeprowadzone przez od-

To żyrardowscy robotnicy walczyli przeciwko lo-kautom i demonstrowali niejednokrotnie swą siłę. Przecież w Żyrardowie w latach 30-tych miał miejsce niejeden strajk, demonstracje głodnych i bezrobotnych.

Wydobycie tych pięknych kart z historii proletariackiej Żyrardowa należy do zadań historyków.

Książka tutaj omówiona jest pierwszym stopniem w tym szlachetnym dziele, wskazuje tylko na niektóre wydarzenia, dlatego też dezyderat ten należy do przyszłości.

Na zakończenie chciałbym jeszcze zwrócić uwagę na drobne usterki. W książce zdarzają się jeszcze błędy drukarskie, pomimo, że ogólnie jest wydana dość starannie. Brakuje skorowidza nazwisk, stosowano niejednolitą metodę w stosunku do wydawanych materiałów, np. w jednym artykule przypisy są zgrupowane na końcu książki, w innym na dole każdej strony.

Szkoda także, że wstęp się kończy na roku 1905, podczas gdy książka omawia i dalsze lata. Materiałów tutaj nie braknie, sporo o zakładach jest w archiwach krajowych, część w Czechosłowacji i w innych państwach. Można było we wstępie pokazać tzw. „afery żyrardowską”, kiedy to min. Kucharski za bezcen sprzedał Zakłady Boussac'owi, a później już w latach 30-tych częściowo upaństwowienie, które się odbyło pod presją robotników.

Tę szarą książkę winni przeczytać żyrardowanie, bo do nich jest adresowana, ale również i wszyscy ci, co interesują się Mazowszem, a którym tradycja mazowieckiego ludu jest droga.

działy „Wilka” w grójeckim, „Waśki” w mińskim, „Ganie” (Stanisława Ganie) w sochaczewskim, i grójeckim, „Piotrze” (Pietrowie) w siedleckim, „Jastrzębie” w garwolińskim, „Pepi” w okolicach podwarszawskich i wiele innych. Zostało uwzględnionych również szereg akcji przeprowadzonych przez oddziały G. L. na północnym Mazowszu; akcja na młyn niemiecki we wsi Joniec w sierpniu 1943 r., wysadzenie pociągu na linii Sierpc — Płońsk w styczniu 1944 r., i inne.

W komunikatach tych nie zostały uwzględnione wszystkie akcje przeprowadzone przez oddziały G. L. Nie o wszystkich akcjach nadchodziły meldunki. Ale już te, które zostały wymienione w tym zbiorze wskazują jak szeroki był zasięg walki zbrojnej prowadzonej przez G. L. i A. L.

Zbiór „Komunikatów Dowództwa Głównego G. L. i A. L.” jest jednym z wielu dokumentów patriotyzmu i bohaterstwa naszego narodu a szczególnie jego przodującej — klasy robotniczej. Najśmielsze akcje bojowe, w których rezultacie okupant ponosił wielkie straty, przeprowadzali synowie ludu pracującego. Oni to byli dowódcami i żołnierzami oddziałów G. L. i A. L., oni to przede wszystkim byli inicjatorami i pełnymi poświęcenia wykonawcami operacji partyzanckich.

B. S-k